

Detta faktablad rör förslag i betänkandet *Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet (SOU 2022:11)*

## TOLKTJÄNST I ARBETSLIVET

Förbundet Sveriges Dövblinda arbetar för att förbättra livsvillkoren för personer med dövblindhet. Våra långsiktiga mål är att uppnå full delaktighet, jämlikhet, självständighet och självbestämmande för personer med dövblindhet på alla områden i samhället.

### Sveriges åtagande

Sverige har formellt åtagit sig att följa Förenta Nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD). I denna konvention fastslås tydligt rätten till kommunikation för personer med dövblindhet, exempelvis i artiklarna 2, 9, 20, 21, 24 och 27.

Läs mer:

[https://www.un.org/disabilities/documents/convention/crpd\\_swedish.pdf](https://www.un.org/disabilities/documents/convention/crpd_swedish.pdf)

### Dövblindhet och dess utmaningar

Det finns uppskattningsvis cirka 2 000 personer under 65 år i Sverige som har någon form av dövblindhet. Dövblindhet kan vara medfödd eller förvärvad senare i livet. Varje år föds cirka 6–8 personer som från födelsen har en mycket svår kombinerad hörsel- och synnedsättning. Det innebär att cirka 400 personer har en medfödd dövblindhet och att cirka 1 600 personer som är yngre än 65 år har en förvärvad dövblindhet. Denna funktionsnedsättning utgör alltid ett hot mot mellanmänsklig kommunikation och interaktion. Bristande tillgång till information i alla former och svårigheter att kunna orientera sig fritt och självständigt är ytterligare konsekvenser som påverkar möjligheten för personer med dövblindhet att leva ett aktivt liv och känna delaktighet.

### Förslag på ny lag om tolktjänst

I tolktjänstutredningens betänkande *Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet (SOU 2022:11)*, föreslås en ny lag om tolktjänst för att främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet.

## **Förslag om ett samlat och förstärkt tolkstöd i arbetslivet**

Utredningen bedömer att det finns flera skäl som talar för behovet av att både samla och stärka det allmännas tolkstöd i arbetslivet och med detta skapa bättre möjligheter för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet att delta i arbetslivet på lika villkor som andra och minska risken för diskriminering och utanförskap. Det allmännas stöd till tolk i arbetslivet ska samlas hos Arbetsförmedlingen inom ramen för en särskild insats om bidrag till tolk för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet.

Insatsen innebär att Arbetsförmedlingen får lämna ekonomiskt bidrag för kostnader för tolk åt döva, hörselskadade och personer med dövblindhet som behöver tolkstöd för att stärka sina möjligheter att få eller behålla ett arbete eller att utvecklas i sitt arbete som anställd, företagare eller fri yrkesutövare. Bidrag får lämnas till arbetsgivaren eller den som har kostnader för tolk med högst 10 prisbasbelopp per person och år (motsv. 483 000 kr för år 2022). Vid deltidsarbete ska bidraget minska i förhållande till arbetstiden. Förslaget innebär att bestämmelsen om insatsen bidrag till litteratur och tolk för personer med syn- eller hörselnedsättning ska upphöra att gälla i den del som gäller bidrag till tolk. Förslaget innebär också att bestämmelsen om bidrag för personligt biträde ska finnas kvar men att den endast bör användas för de ändamål som den egentligen är avsedd för, dvs. inte för tolkkostnader. Syftet med den nya insatsen ska vara att kompensera för utmaningar kopplade till muntlig kommunikation och att stärka möjligheterna till att få, behålla eller utvecklas i ett arbete. För att uppnå det syftet ska insatsen, utöver de situationer som Arbetsförmedlingen svarar för i dag, även omfatta de situationer i arbetslivet som i dag ryms i regionens ansvar för tolktjänst för vardagstolkning. Utredningen menar dock att det finns undantag från detta såsom anställningsintervjuer och kontakter med företagshälsovården som i stället är hälso- och sjukvård och omfattas därmed av regionens ansvar för tolktjänst. Detsamma gäller om en enskild anställd engagerar sig fackligt på arbetsplatsen och behöver delta på fackliga möten.

För att säkerställa att insatsen bidrag till tolk för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet uppfyller sitt ändamål bör den följas upp och utvärderas av Arbetsförmedlingen tre år efter dess införande.

## **Så här ser Förbundet Sveriges Dövblinda på betänkandet avseende ett samlat och förstärkt tolkstöd i arbetslivet**

Vi ser positivt på att det föreslås konkreta steg för att samla och stärka tolktjänsten i arbetslivet vilket varit en utmaning länge. Även om vi helst hade sett en nationell tolktjänst, där en myndighet ansvarar för all tolktjänst inkluderande tolktjänst i arbetslivet och att det finns bara en ingång för tolkanvändaren att beställa dövblindtolk på, så ser vi att den föreslagna nya insatsen för tolk i arbetslivet kan vara ett betydelsefullt steg i rätt riktning. Vi

ser det också som positivt att bidraget kopplas till prisbasbelopp vilket främjar långsiktighet i insatsen.

Även om vi har en viss förståelse för att utredningen föreslår ett bidragstak så menar vi att insatsen ska utgå ifrån behov och att ett beloppstak kan komma att bli en begränsning för personer med stora kommunikationsbehov då det kan anses påvisat att arbetsgivare undviker att ta på sig stora tolkkostnader och hellre väljer att anställa personer utan dessa medföljande kostnader för kommunikation. Det är därför positivt att utredningen föreslår en uppföljning, av att ha endast en bidragsnivå med beloppstak, efter några år.

Det är bra att utredningen nämner att ledsagning är ett moment i tolkning för personer med dövblindhet i arbetslivet, dock är skrivningen ganska vag. Det ska vara en självklarhet att det i dövblindtolkning, likväl i arbetslivet som i vardagen, ingår tre helt integrerade delmoment: språktolkning (tolkning av vad som sägs), syntolkning (tolkning av den visuella och auditiva informationen i omgivningen) samt ledsagning. Vidare är det viktigt att det framgår att ledsagning vid dövblindtolkning avser kvalificerat stöd vid orientering, förflyttning och samtidig syntolkning och tolkning av vad som sägs. Dessa behov är väl dokumenterade i utredningen.